

*Gabrielle en haar verloofde namen de vrouw tusschen hen in
en sleurden haar mee. (Blz. 69.)*

— O, aan zooveel... Aan onze martelaars... aan de weduwen en weezen... aan 't gansche volk, dat onder den hiel van den verdrukker ligt.

Ze had op haar reizen nog eens Flora ontmoet. Die heulde met de vijanden, kuste hen wier hand droop van martelaarsbloed, lachte om de vuile grappen van soldaten, die onmenschelijk eigen landgenooten hadden gebeuld. Want niet de beteren, alleen de slechte naturen lokten de deernen, tuk op wijn en buit...

— O, dat er dan nog lafaards zijn onder ons volk ! sprak Gabrielle.

— Ja, we zagen het ook op onze reis.

— Hoor 't kanon... Daar zullen we goed zijn ! Te mogen meewerken aan de bevrijding van het land !

Gabrielle had een zuster achtergelaten, die ze innig lief had... Verdere familie bond haar niet. Van haar vader vernam ze niets meer. Haar broeder had ze eveneens uit 't oog verloren. De arme moeder rustte reeds lang in 't graf.

Ze was een verlatene. En toch had ze behoefte aan liefde, omdat haar hart ook vol liefde was voor de naasten. Al haar liefde bracht ze nu over op haar land. Zij en haar verloofde mochten thans niet aan hun eigen belangen denken. Die offerden ze op 't altaar van België.

Zoo nam ze nu afscheid, hier aan de grens, op dezen winteravond. Ze vermoedde niet, hoe haar taak haar terugvoeren zou in 't benarde land...

— Kom, we gaan naar binnen, de anderen zouden denken dat we van hen scheiden, zei het meisje.

Niemand kon begrijpen, wat er in haar ziel was omgegaan. O, zeker, ze had gezellinnen vol gevoel, moeders die alles wilden trotseeren om hun zoon aan 't front te bezoeken, vrouwen welke ginder hun echtgenoot bezaten. Zij allen waagden de lange reis, door liefde gedreven. Een jonge moeder droeg haar vierjarig kindje mee.

— Vader zal zoo gelukkig zijn het te zien... 't Is zijn lieveling, herhaalde ze telkens.

Een andere vrouw kwam van Moeskroen, aan de Fransche grens.

— Mijn man is ziek, verhaalde ze, en eigenlijk kan ik niet weg van hem. Hij moet verzorgd worden. Maar hij zit nacht en dag te peinen aan onzen jongen bij 't leger. Hij heeft 't nu in zijn kop gestoken dat onze zoon gewond is...

— Moeder, ga hem bezoeken, zei hij altijd.

Ik wees er op, dat hij ook ziek was en de reis zeer lang zou duren.

— 't Is gelijk, ge moet toch gaan, drong hij aan.

En nu zit ik hier... O, mijn harte jaagt mij naar onzen jongen, maar als ik aan mijn man peins, beeft het ook van vreeze. Hoe zal hij het stellen zonder mij? Och Heere, er wordt nu veel van een vrouw geëischt.

Dat woord trof Gabrielle...

Ja, er werd veel van een vrouw en een moeder geëischt, zware offers, diepe zelfverloochening. Van de meesten was de rol lijdelijk. Maar de hare zou bedrijvend zijn. En ze kreeg die moeder lief om haar schoon woord, zoo diep uit 't harte...

Het gezelschap wachtte maar.

Een zoon uit de herberg hield buiten de wacht, want de Duitschers moesten deze bijeenkomst niet zien. Elken dag hielden ze in de grensstrook vreemdelingen aan en wie geen goede papieren toonen kon, moest naar de gevangenis te Gent.

Als er onraad dreigde zou hij de lieden waarschuwen; dan konden ze zich verduiken achter een haag, een hooischelf, in een gracht, tot het gevaar voorbij was.

Maar 't bleef rustig dezen avond. Men was hier trouwens aan een uitkant.

Eindelijk verscheen de gids.

— Menschen, 't is tijd, zei hij. De posten worden verwisseld en we moeten daarvan gebruik maken. Eerst betalen.

Gabrielle hield niet aan haar geld, maar deze eisch botste op haar gemoed. 't Was of die man in vaderlandsliefde handel dreef.

Ze keek naar de vrouw uit Moeskroen, een uit den arbeidersstand. Haar man was ziek, haar zoon aan het front.

Ze fluisterde den gids toe :

— Kunt ge die moeder daar niet kosteloos meenemen, zij is arm.

— Neen, madam, daar begin ik niet aan, ik werk niet gratis. Ik waag mijn vrijheid en mijn leven. 'k Overvraag niet... tien frank per persoon is geen geld.

Neen, 't was nog niet de tijd van de brutale uitbuiting, van de hoge bedragen, maar die zou spoedig genoeg komen.

— Vraag haar niets, hernam Gabrielle zacht. Ik betaal voor haar.

— Dat is mij gelijk... Als ik het maar krijg. 't Avond of morgen moet ik zelf naar Holland vluchten, want werk als 't mijne kan niet blijven duren. En dan moet ik ook leven.

Hij smokkelde echter nu reeds en zou het ook aan de andere zijde der grens kunnen doen.

Gabrielle betaalde dus voor de vrouw die een zieken man achter-

liet; en toen de reizigster ook haar aandeel wilde tellen. maakte het medelijdende en tevens fijngevoelige meisje haar wijs, dat zij kosteloos mede mocht.

— O, dat is braaf van dien man, sprak de moeder. Ik heb zoo weinig en de reis zal duur kosten... 'k Heb wat kunnen leenen, maar hoe zal ik 't ooit terug betalen?

Gabrielle moest echter eveneens zuinig zijn. Haar spaargeld en zoo zuur oververdiend loon van den geheimen dagbladhandel, zou spoedig verteerd zijn. Ze had echter de inspraak van haar hart gevolgd en was er gelukkig om.

De gids gaf zijn laatste aanbevelingen.

Men mocht geen woord spreken, niet roepen of klagen, als men in een plas stapte, of zelfs tot aan de knieën in een gracht dompelde...

Daar gingen ze... Het was flink donker. De wind blies uit 't Noorden... uit het vrije land, kwam van over den Scheldemonde.

Ver was de afstand niet. Dichtbij blonk een lichtje... Dat was in het huis van De Ceulenaere, herbergier-landbouwer en burgemeester van Philippine... Het wenkte als een ster, dat den weg wees...

Gabrielle had geen vrees. Haar verloofde leunde op haar arm... Men trapte door het kleverig slijk... Daar rees een donkere vlek... Was het een post?

— Opgepast, fluisterde de gids, we moeten omhoog... Even wachten... Ik kom seffens terug.

De donkere vlek bleek nu een dijk. Boomen wuifden hun takken. « Den vrijen dijk » noemde men hem en in vreedstijd was het waar, doch nu renden er Duitschers over, en in de boomen hadden ze wachthokjes als roovers, om de Schelde te bespieden ; want, al was de Scheldedinham naar deze zijde, de Braakman, slechts bevaarbaar meer voor mosselschuitjes, toch hadden de officieren gezegd, dat de vervloekte Engelschen wel eens langs daar met hun oorlogsschepen konden komen om hier te landen en de Duitschers in den rug te vallen. En de soldaten geloofden het... Dus keken ze nauwkeurig naar den stroom.

— Och Heere, zei de vrouw uit Moeskroen, als die man nu maar weerkeert. We staan hier als van God verlaten en aan den duivel met geweld...

— St... fluisterde men.

De gids verscheen.

— Rap nu, zei hij, want de posten komen al af...

Haastig beklommen de vluchtelingen den dijk.

— Nu langs hier !

Een gleed van de modderige helling en slaakte een gil... Het was de vrouw uit Moeskroen. Ze viel achterover in 't slijk.

— Laat ze liggen... rap, vooruit, vooruit ! beval de leider met een vloek... Laat ze liggen, of 't is te laat !

Die laatste woorden richtte hij tot Gabrielle Petit. Het meisje kon de moeder van een soldaat niet achterlaten... Zij hielp haar op.

— Och Heere, is dat tjolen ?... Ik ga hier aan mijn einde geraken, jammerde de vrouw.

— Zwijg, zwijg ! fluisterde Gabrielle. Pak mijn arm en loop mee.

De anderen waren al ver, behalve haar verloofde. Deze en Gabrielle namen de vrouw tusschen hen in en sleurden haar mee.

Een schot klonk... Een kogel floot over de vlakte.

— Jezus, Maria, dat is op ons ! kreet de Moeskroensche. We moeten er aan... Laten we ons maar gevangen geven... ik kan niet meer !

Maar Gabrielle loste haar niet. Zij en haar vriend trokken hun beschermeling door de modder mee.

Nogmaals klonk een schot. Men hoorde roepen en tieren.

De vrouw hijgde... Zwaar woog ze op de armen van den jongeling en het meisje.

— We moeten haar en ons zelven redden ! zei Gabrielle op beslist ten toon...

De stemmen kwamen echter nader... Eensklaps stond voor hen een gedaante.

De jongeling trok een mes. Gabrielle's krachtdadigheid had hem ook aangevuurd.

— Laat ons door, zei hij met doffe stem, of 't is tusschen ons. Ik laat mij niet gevangen nemen.

— Geen nood... kom alhier... ge zijt op Holland... nog juist bijtijds! klonk het terug.

Die gedaante was de gids, die eerst vooruitgelopen was, maar hier bleef staan.

— Holland! God zij geloofd! juichte Gabrielle.

De leider nam hen mee achter een hoefje.

— Dat heeft weinig gescheeld, zei hij. Hoor eens, de Duitschers zijn vlak bij ons, maar ze mogen niet verder... Hebt ge die vrouw toch nog mee?

— Wij hebben uw werk gedaan, hernam Gabrielle op strengen toon.

— Madamke, als de menschen niet doen wat ik zeg, ben ik ook niet meer verantwoordelijk. De Duitschers roepen daar, getier en gegil, en ik stilteblijven staan, om morgen in Duitschland te zitten? Zoo dom niet, madamke.

't Was weer een goede les voor Gabrielle Petit... Toen ze later haar werk verrichtte, wist ze, dat ze niet bij allen, wier diensten ze noodig zou hebben, dezelfde toewijding moest verwachten als zij toonde.

De vluchtelingen bereikten nu de herberg van den burgemeester. Het huis stond aan den voet van den dijk, die Zuidelijk de Braakman afslot; de Schelde golf, waarover nu de duisternis hing.

De kleine gelagkamer zat stampvol. Sommige lieden vertrokken dien avond nog naar Filippine of Terneuzen.

Gabrielle, haar verloofde, de vrouw van Moeskroen en eenige anderen bleven tot den volgenden morgen, want Vlissingen konden ze nu niet meer bereiken.

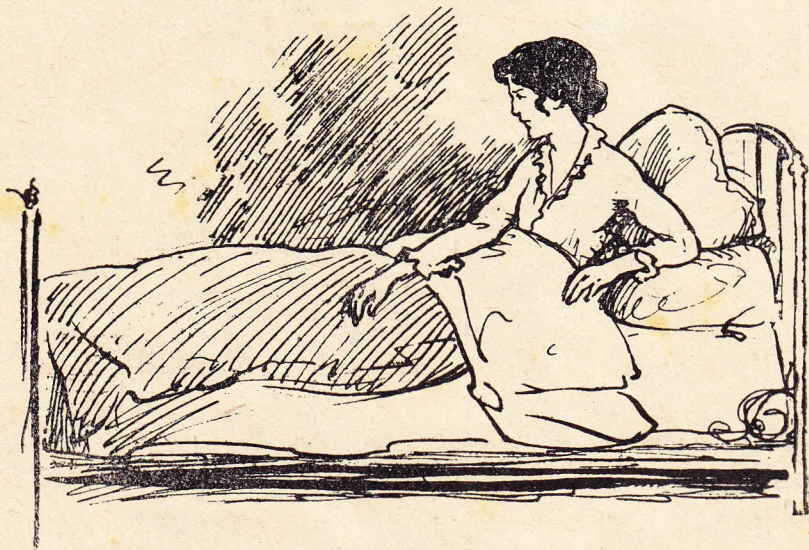
Ze werden hier goed ontvangen. De burgemeestersvrouw was zelve oorspronkelijk een Belgische.

Wat later kwam er nog een uitgewekene binnen, een stoere, kloeke heer, een Franschman met gitzwarte oogen. Hij ging dadelijk naar boven, waar men hem een kamer afstond.

De slaapgelegenheid was niet ruim en Gabrielle moest haar bed

deelen met de Moeskroensche, terwijl haar verloofde en een paar andere mannen een plaatsje in de schuur zochten.

En weldra was het stil in huis. Gabrielle kon niet dadelijk slapen. Er ging haar zooveel door het hoofd... En toen ze insluimerde, werd ze telkens wakker.

In den nacht hoorde ze een vreemd gerucht. Ze richtte zich op en luisterde. 't Was of er iemand heen en weer stapte en sprak... 't Was in dit huis zeer gehoorig en nu en dan verstond het meisje eenige woorden, als : « Sale Boche... Gouverneur de Lille... La France... », enz. (Vuile Mof... Gouverneur van Rijsel... Frankrijk...)

Die man kwam zeker van Rijsel ; waarschijnlijk was hij ook moeten vluchten voor den bezetter.

Eindelijk brak de morgen aan. Gabrielle stond vroeg op. Zij verkende even de omgeving. De zon rees juist en beloofde een helderen dag.

Getroffen bleef het meisje op den dijk staan. Vóór haar strekte zich de wijde golf uit, tot waar ze zich ginder met den Scheldemonst vereenigde, en zelfs zag Gabrielle aan den einder even de boomen van een haar onbekend gewest, dat het eiland Zuid-Beveland was.

Rechts blonken de roode daken van Filippine, het mosseldorp.

Die watervlakte, hier en daar gebroken door grauwwarte schorren, moest bij stormige winteravonden luguber zijn.

— Maar een voortreffelijk oord, om in 't geheim uit of naar België te komen, dacht Gabrielle.

Ze keerde terug naar binnen. 't Ontbijt was gereed. Haar verloofde kwam uit de schuur. De vrouw van Moeskroen zat ook aan tafel. De Franschman vertoonde zich nog niet.

— Eet maar goed en op uw gemak, zei de burgemeester. 't Is nog een uur eer de tram komt. En al ligt Vlissingen hemelsbreed niet ver, 't is toch nog een heele reis, met al dat water.

Eindelijk konden de vluchtelingen de reis voortzetten. Een kleine tram stopte beneden aan den dijk. Het lokomotiefje floot en weg was men, in de schommelende wagens. 't Landschap lag daar doodsch. Men hield stil aan « De Maagd van Gent », eigenlijk een gehucht van ons land, zoo genoemd naar 'het uithangbord eener ouderwetsche herberg, maar de halte was op Nederlandsch gebied. En dan stoomde men langs Pyramide en de Ponte naar Yzendyke, een zindelijk Zeeuwsch-Vlaamsch stadje, thans ook vol vluchtelingen... Hier moest men overstappen en de andere tram reed over Schoondyke naar Breskens, waar de boot voor Vlissingen lag. De tocht over de Schelde duurde slechts een half uur. Vlissingen geleek nu een bieënkorf, met de duizenden Belgische uitgewekenen tusschen de gewone bevolking.

Gabrielle Petit en haar verloofde, die zich nog altijd over de vrouw uit Moeskroen ontfermden, vroegen den weg naar het konsulaat, want zij wisten, dat ze daar voor hun papieren moesten zorgen. Een teleurstelling wachtte hen. Ze moesten vier dagen wachten eer er gelegenheid was een plaatsje op de postboot naar Engeland te veroveren.

Na lang zoeken en informaties op de Belgische loodsensocieteit, vonden ze een onderdak bij een burger op den Zeeboulevard. Daar ontmoetten ze nog een uitgeweken landgenoot, die eveneens naar Engeland wilde. 't Was een jonge man, hij heette August Lamoen.

Gabrielle won zijn vertrouwen en op een avond, toen zij en haar verloofde samen bij de brandende kachel zaten, terwijl de wind over de Schelde gierde, zei Lamoen :

— Ik blijf niet lang in Engeland of Frankrijk, maar zal rap in België terug zijn.

— Onder den Duitscher?

— Ja, om hem te bevechten, zooveel ik kan... Ik word spion... Ik heb daar al over gesproken met een man van de regeering en die zendt mij nu met een brief naar onze overheid. Daar zullen ze me zeggen, wat ik te doen heb.

— Een goed werk, maar gevaarlijk, meende Gabrielle, en ze dacht aan de vrouw bij Maubeuge.

— 'k Weet het, maar 'k kan 't niet laten. Ik haat den Mof.

— En gij niet alleen!

— Ha, weinigen hebben gezien, wat ik zag...

— Wat dan?

— Schrikkelijk... Zie, als ik er aan peins, komt alles in opstand...

'k Ben van Grimbergen bij Brussel. En daar zag ik de Duitschers aan 't werk...

— Ik heb er van gehoord. Ze hebben daar den pastoor erg misdaan, hé?

— Misdgaan? Gemarteld, de beulen, dat dezen ze. O, beestachtig, 't Was mijnheer Wouters van Heyerbeek... of meer bekend als de Verbrande Brug. De Duitschers namen hem eerst mee naar de loopgraven bij Humbeek en elders. Toen ze op rang waren, kwamen ze de kar tegen van boer Desmedt; daarop lag het lijk van een gesneuvelde Duitschen soldaat. De Duitschers duwden pastoor Wouters achter de kar... en dan een hoop burgers... wel honderd, en ik was er bij.

— Gij ook... en waarom?

— Ja, waarom? 'k Weet het nog niet. Waarom, omdat ze ons beulen wilden. We moesten dan naar de Verbrande Brug. Daar werd erg geweldig gevochten.

— Korporaal Trazegnies, zei Gabrielle ontroerd...

— Ja, dat was daar... De Duitschers waren als razende duivels en staken huizen in brand, bijna al die van den Maalbeekcant en de Verbrande Brug. De Duitschers trokken met ons weg en weer en er was daar een rosse officier, die lijk vuur en vlam spuwde en wel honderd keer zei, dat we allemaal kaput moesten. Mijn vrouw, die weenend voor mij ten beste wilde spreken, werd ruw weggejaagd. En een soldaat, of een onderofficier, die ook waagde te zeggen, dat wij goede lieden waren, kreeg bijna een slag met den sabel van den woedenden zot. Ten laatste werden we allen in de zaal Lettens gestoken, mannen en jongens alleen.

— En de pastoor ook?

— Ja, ja. Er zaten daar al burgers, die veel slagen gekregen hadden.

— Schandelijk!

— Wacht even... er komt nog al heel wat anders! De rosse officier koos vier soldaten uit om ons te plagen, of liever te martelen. 'k Geloof dat het galeiboeven waren... ze gedroegen zich toch zoo... Ze smeten den pastoor op den grond en sloegen er met een dikken stok op...

— Monsterachtig.

— Ha, de duivels hadden er plezier in. Dan duwden ze hem recht tegen een muur en hij moest de handen omhoog steken, en andere burgers ook. Sommigen hadden blauwe plekken en roode strepen, door de karwats van den rossen officier...

— Wat lafaards ! riep Gabrielle verontwaardigd.

— O, ze sloegen daar ook nog, goed valle 't uit, en mijnheer Wouters bekeek dat vol deernis en maakte kruisjes naar de ongelukkigen, als om hen te zegenen, en daarvoor kreeg hij dan natuurlijk weer van den kolf ! Ik protesteerde... en 't kostte me duur. De schurken sloegen en stampten me, tot ik schier in doling lag... en dan moest ik nog recht staan tegen den muur. Een kennis ook was vol wonden in zijn gezicht en op zijn rug...

— 't Is God geklaagd !

— O, ze geeselden sommige mannen en de zaal was gedurig vol gekerm. Ze tastten ieder af ; ze vonden onder meer een kerkboek, een schapulier, een medaille van Onze-Lieve-Vrouw, een paternoster en dat smeten ze allemaal onder verwenschingen en vloeken den pastoor naar 't hoofd... We waren allen afgemat. Toch moesten we de handen omhoog houden en altijd liep er een soldaat langs ons, dreigde met de bajonet en stootte tegen de ellebogen van den dompelaar, die van vermoeienis zijn handen liet zakken. De pastoor, vrezend dat wij er ten laatste toch allemaal aan moesten, bad voor ons en gaf ons de absolutie. Hij kreeg daarvoor ieder keer slagen, stooten, schoppen, vloeken, scheldwoorden. Eindelijk mochten wij de armen wat laten zakken, om te rusten, maar mijnheer Wouters niet, die moest in dezelfde houding blijven. Hij kon niet meer. De beulen smeten hem dan op den grond en bevolen hem op zijn buik te gaan liggen. Er weet ge wat die schoften dan deden ? Ze kozen twee kloeke burgers uit, gaven elk een knuppel en zeiden, dat ze den pastoor moesten slaan...

— Hoe laf, hoe laf !

— Maar ze weigerden...

— Dat geloof ik !

— Doch de Duitschers dreigden ze met de bajonet dood te steken, als ze niet gehoorzaamden. Ze deden dan of ze sloegen, maar braken de kracht. En de Duitschers zagen dat en grepen zelf den stok en beukten dien vijftig, zestig keer op den martelaar.

— O, God, hoe is 't mogelijk, hoe is 't mogelijk ? kloeg Gabrielle vol afkeer.

— Ja, toch deden ze het... En mijnheer Wouters lag daar, met 't hoofd in de handen, zacht kermend...

— Die martelaar !

— Waarlijk een martelaar ! Zijn kleet was opgeslagen ! Dat hadden ze gedaan om hem beter te treffen... En hoe hij niet dood bleef, 'k begrijp het nog niet... Dan keerden ze hem op den rug, al scheldend : « zwarte hond, zwijnhond ! »... Dat schouwspel... dat bloed... die wonden...

— Afschuwelijk !

— Wat zouden ze nog verzinnen ? Ze pakten weer twee burgers en dwongen die den pastoor in 't gezicht te spuwen...

— Maar, het waren dan duivels !

— Zeker waren het duivels... Luister maar... Onder bedreiging met de bajonet moesten de mannen weer gehoorzamen, al spuwden ze licht...

— Ik zou 't niet gedaan hebben !

— Zeg dat niet, juffrouw. Ge moet dat doorleefd hebben...

— Maar toch...

— Ge moet het doorleefd hebben, zeg ik... Dat ze u seffens dood slaan, tot daar, maar uren en uren, ja, dagen u den dood voor 't gezicht brengen, en u toch laten leven, met u spelen als een kat met een muis, o, ge kunt u niet voorstellen, hoe dat ontzenuwt. En dat deden ze...

— Ja, 't is verschrikkelijk.

— Omdat de mannen niet genoeg spuwden, kregen ze slagen en dan deden de schurken dat vuil werk zelf... O, die walg !...

— En dat noemt men soldaten !

— Dat is oorlog ! voegde Gabrielle's verloofde er bij.

— De schavuiten, vervolgde Lamoën, sleurden dan mijnheer Wouters bij de beenen naar den muur, en stampten hem. Nog was de martelaar niet dood. Hij kon niet meer spreken, doch we hoorden hem zuchten... en binst gingen de ellendelingen een flesch wijn ledigen. Dan kwamen de twee anderen van de vier en die zouden het beulenwerk voortzetten. Die geboden ook aan burgers om op den herder te spuwen en ze dwongen hen zelfs met den kolf in den hals, zich diep over den martelaar te bukken. Nog slagen en stampen... en eindelijk lag de pastoor daar als dood. Toch zagen we dan weer trekkingen in zijn lichaam. De Duitschers zouden nu onderzoeken of hij dood was... en goten een emmer water over zijn hoofd. Een ander stak hem met de bajonet in het lijf en hoorde mijnheer Wouters kermen. En ze waren blijde, omdat hij nog leefde... De keel ratelde, de adem kwam met snokken...

— O, houd op, houd op ! jammerde Gabrielle...

Ze snikte nu zelf van deernis.

— Ja, 't is te wreed... te wreed, bekende Lamoën. Wij zelf stonden daar te beven en te zweeten van medelijden...

— Zeg toch alles, hernam Gabriëlle, zich beheerschend. 't Is noodig dat wij het weten... en alle Belgen moesten het hooren !

— Welnu, luister tot het einde... Mijnheer Wouters lag stil, en wij geloofden dat hij dood was. De soldaten goten hem water in den mond, prikten met de bajonet, maar de pastoor roerde niet meer. Dan plaagden de deugnieten ons nog wat... maar ik wil daar niet van spreken... Later brachten ze brood en bier en we moesten eten en drinken, of we wilden of niet. En ze goten ook den herder bier in den mond... Maar die roerde niet... Vervolgens lieten ze ons gymnastiek doen met de armen, ook menschen van zeventig jaar... Eindelijk schenen ze zelf moe, en we mochten op een bank zitten... De vermoorde lag daar nog altijd. Nu en dan stak er een soldaat een bajonet door zijn kleeren... Dat duurde zoo een uur en half of twee uren. De beulen stonden aan 't buffet te drinken en te babbelen en te lachen. Ze zeiden tot ons, dat wij zoo afzagen door de schuld van den zwarten hond... en dan wezen ze naar den martelaar... En dan gebeurde er iets, dat ik altijd voor mijn oogen zal zien... 't Was als een verrijzenis... Opeens slaat mijnheer Wouters de armen open en staat recht...

— Mijn God toch ! kreet Gabriëlle ontroerd.

— En de pastoor stak twee vingers ten hemel en sprak : « In den naam van Jesus Christus... » Maar zijn stem verflauwde... Sommigen meenen, dat hij er nog bijvoegde : « Jesus, Maria, Jozef... helpt mij ». De Duitschers schoten toe, met hun geweer... De pastoor strekte de handen uit... Een soldaat wilde hem 't hoofd inslaan... maar mijnheer Wouters ving het geweer in zijn handen op... liet het weer los... Een andere Duitscher legde aan, riep zijn makkers uit den weg te gaan... De pastoor begreep alles... hief zijn gelaat opwaarts... stak zijn handen omhoog als in een laatsten zegen... Een schot klonk... « Aai ! » riep de martelaar nog... hij viel neer... het harte doorboord... Hij was uit zijn lijden verlost.

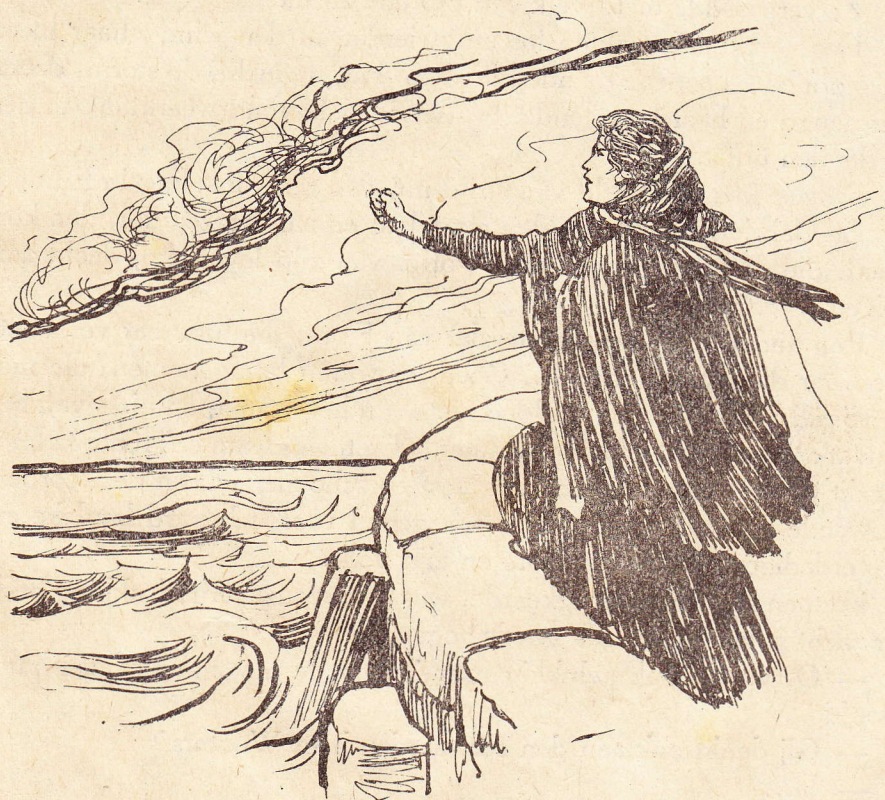
— En zijn ziel ging tot God, zei Gabriëlle bewogen als in een gebed...

— Dan kwam een officier zien... Hij liet het lijk met een zeil bedekken... Wij moesten de zaal verlaten en naar Vilvoorden gaan en van daar naar Diegem... De Duitschers zeiden dat dit alles gebeurd was, omdat burgers geschoten hadden, wat een leugen is... Wij moesten naar Duitschland. Ik heb kunnen vluchten uit Diegem. Maar veel Grimbergers zitten nog in het land van den vijand... Den 3ⁿ Sep-

tember heb ik den lijkdienst van mijnheer Wouters bijgewoond en daar in de kerk gezworen, voor God, mijn plicht voor ons land te doen. En daartoe ben ik nu op weg (1).

Gabrielle stak hem de hand toe, en ontroerd zei ze :

— Zoo is 't ook mij gegaan. Ik heb den Duitscher aan het werk gezien in 't land van Charleroi en daar ontstond in mijn hart dezelfde begeerte als bij u, en kwam van mijn lippen dezelfde eed. Ik reis met mijn verloofde naar 't front. En wat gij ons verteld hebt, versterkt ons in die taak...

't Stormde en toch wilde Gabrielle nog een wandeling doen. Ze had behoefte aan de lucht... De gierende wind zou haar bonzend hoofd verkoelen.

---

(1) Deze getuige heeft hier de waarheid verteld. Een officieel stuk, door 22 ooggetuigen ondertekend, den marteldood van den E. H. D. Wouters O. S. V. (26 Augustus 1914) beschrijvend, bevindt zich op de abdij van Grimbergen.

Haar verloofde wilde meegaan.

— Neen, blijf binnen... gij zijt pas hersteld. Ik keer dadelijk terug.

En ze stapte over den boulevard. In vlokkend wit schuim braken de golven op den muur. De zee hilde. Boven de Vlaamsche kust, waar de Duitschers in de duinen, villa's en hotels nestelden, stegen roode en groene vuurpijlen op, seinen voor de posten op strand en zee.

— Ja, nu meent ge te triomfeeren, riep Gabrielle, en ze balde in de richting van Zeebrugge haar vuist. Maar wij zullen u bestrijden tot onze laatste kracht, tot den dood als 't moet.

Ze vermoedde niet, welk een profetie zij hier uitsprak.

Haar lokken geraakten los en zwierden in den wind ; haar kleed flapte om haar beenen. Ze ademde diep. Ha, de lucht, de storm, deden haar deugd en haar borrelende, bruisende ziele vond weerklink in den woedenden orkaan.

De zee was een beeld van strijd nu, van de worsteling in Europa.

En Gabrielle dacht aan den martelaar en aan Trazegnies, den korporaal, die de brug draaide met 't offer van zijn leven ; zij dacht aan 't eigen legertje.

Een ander beeld rees even, dat van Flora, die haar eer verkocht, daar waar die martelaar viel... Goed, er waren landgenooten, die met den vijand heulden... Zij voelden niets van het drama, en niets van het recht, maar dat recht zou overwinnen... En toen kwam er groote kalmte over dit meisje, met haar sterken geest en schoone ziel, en de woorden van woede en haat vergingen in een gebed voor 't benard landeke en zijn verdedigers, zijn martelaars en zijn volk.

En toen ze in huis terugkeerde, was er een rustige uitdrukking over haar zacht gelaat en in haar goede oogen.

— O, wat ben ik gelukkig naar 't front te mogen gaan, zei haar verloofde.

— Gij denkt ook aan den eerwaarden heer Wouters ?

— Ja...

— Wij zijn op den rechten weg... En wat God doet met ons, zal wel gedaan zijn...

Had Gabrielle Petit dan toch al soms een mysterieus visioen van de toekomst ?...

* * *

De Vlissingsche postboot « Prinses Juliana » verliet de haven.
't Was nu rustig weer, met grauwe winterlucht.

Vaag doemden nog even de Vlaamsche duinen op. Ontroerd groette Gabrielle Petit ze, star naar haar landeke blikkend.

— God bescherm het ! bad ze.

De reis verliep rustig.

— Zie, zei Gabrielle eensklaps, daar is die Franschman.

— Uit de herberg te Filippine ?

— Ja... ik geloof, dat hij van Rijsel komt... Ik heb hem in den nacht hooren spreken, waarschijnlijk in zichzelf.

— Droomde hij dan ? vroeg haar verloofde.

— Neen, want hij liep op zijn kamer heen en weer... juist als nu op het dek. Hij moet iets verbergen... 't is geen gewoon burger... ik vermoed er den militair in.

— Misschien van den spionnagedienst...

— Ja, dat kan...

Het vrouwtje van Moeskroen voelde zich niet op haar gemak op zee en bleef de heele reis in de kajuit.

Lamoen hield Gabrielle en haar vriend gezelschap. Zoo bereikte men Folkestone.

Hier moesten Gabrielle en haar verloofde voorloopig scheiden. Als soldaat begaf de jonge man zich naar « Traynal », het rekrutenhuis.

Tal van formaliteiten moesten vervuld worden, eer men naar Frankrijk kon oversteken, al werd zulks later nog veel strenger.

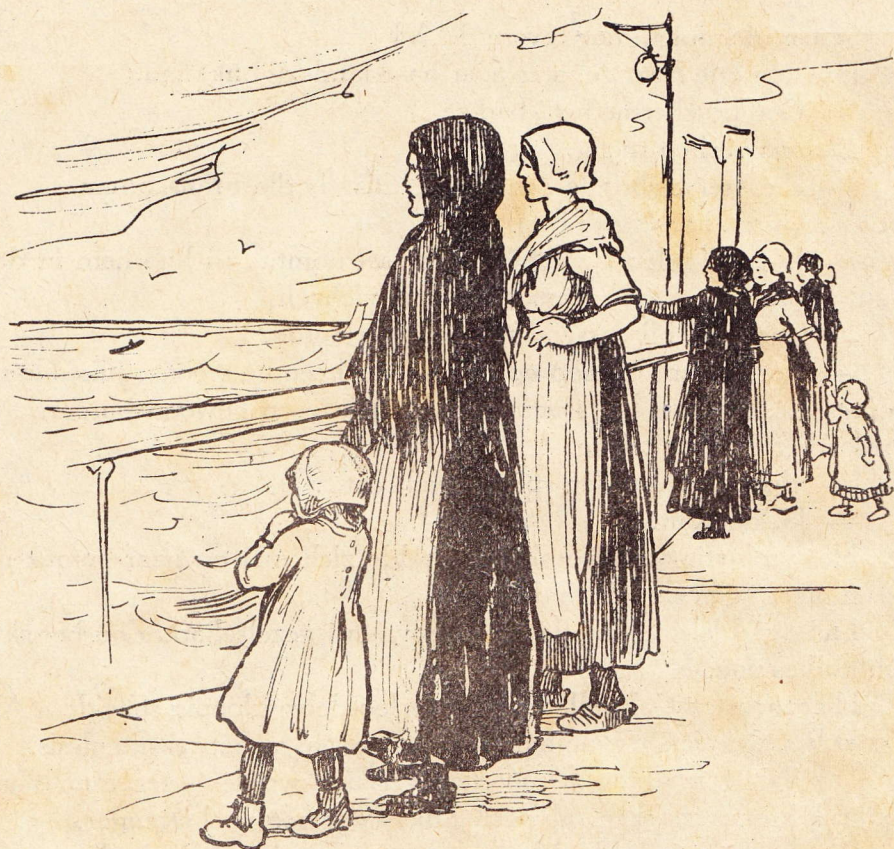
De Moeskroensche had het adres van kennissen-vluchtelingen en Gabrielle hielp haar derwaarts. Deze lieden zouden nu verder voor de dompelaarster zorgen, die echter het goede meisje, haar beschermster, hartelijk dankte voor al haar beste zorgen.

Gabrielle vond een kamerke in een hotel en dien nacht sliep ze vast, want ze was zeer vermoeid.

's Morgens haalde ze haar verloofde af.

Ze deden een wandeling. Er was wel zon, maar een koude wind woei door de rechte, breede straten, met hun eentonige heerenhuizen achter verformfaaide tuintjes.

Het visscherskwartier was levendig. Daar liepen elken morgen vrouwen en meisjes samen, om het nieuws te bespreken, niet het algemeene oorlogsnieuws, doch het bijzonder, dat hun aanging, de geruchten en tijdingen uit het leven ter zee, waar de mannen en knapen zoo veel gevaren trotseerden. De meesten waren op de vloot, op kruisers, torpedobooten, mijnvegers, onderzeeërs ; sommigen bij de kust, anderen in vreemde deelen der wereld. Zij, die het oud bedrijf nog uitoefenden en ter vangst gingen, werden eveneens gedurig door den dood

beloerd, door mijnen en duikbooten. En in 't visscherskwartier verbleven reeds tal van weduwen en weezen.

Gabrielle en haar verloofde trokken het terras op, vanwaar ze in de verte een witte streep zagen.

— Zou dat land zijn? vroeg het meisje.

Een Belgisch soldaat, die daar slenterde, vertelde dat het Frankrijk was.

— Zoo dicht bij? riep Gabrielle.

— Te dicht, bromde de militair.

— Waarom?

— Ja, waarom? 'k Wou dat ik liever over den Oceaen in Amerika zat. Gaat gij naar 't front? zoo richtte hij zich tot den jongen man.

— Ja... ik kom van Brussel...

— Enfin... ge zult wel genezen.

— Genezen?

— Ja, ja... 't front is niet wat ge peinst, kameraad! Nu, elk zijn zaken.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN